

De Staat van het Middelbaar Beroepsonderwijs 2019

Samenvatting

Stijgende lijn • Met studenten in het mbo gaat het steeds beter. Ze stromen hoger in en halen steeds vaker een diploma op een hoger niveau. Het diplomarendement neemt toe en de arbeidsmarktkansen voor mbo'ers zijn meestal goed. In veel sectoren is namelijk een grote vraag naar goede vakmensen.

Kansengelijkheid onder druk • De kans om het mbo gediplomeerd te verlaten is sterk afhankelijk van factoren zoals geslacht, (migratie)achtergrond en opleidingsniveau. Zo heeft een man met een niet-westerse migratieachtergrond die begint aan een niveau 1- of 2-opleiding aanzienlijk minder kansen op succes in de opleiding dan een vrouw zonder migratieachtergrond die aan een opleiding op niveau 3 of 4 begint.

Focus examencommissies moet breder • Examencommissies zijn soms te veel gericht op het administratieve proces van diplomeren, terwijl het zicht op bijvoorbeeld afname en beoordeling veel kan blootleggen over waar het nog aan schort in de examinering. We zien dat examencommissies hier nog te weinig naar kijken.

Arbeidsmarktrelevantie van opleidingen • De vraag naar arbeidskrachten en het aanbod van mbo'ers sluiten niet altijd op elkaar aan. Vooral in de sector techniek is de vraag groter dan het aanbod. In andere sectoren is dat andersom. Daarnaast ontwikkelen beroepen zich inhoudelijk snel. Sommige beroepen zullen in de toekomst niet meer bestaan. Het is voor studenten lastig dat het onderwijs soms achterloopt op de ontwikkelingen in een beroep. De aansluiting van de lessen op school en de werkzaamheden in de bpv moet beter. In de techniek en de zorg zijn wel veel initiatieven om de samenwerking tussen het onderwijs en het werkveld in de regio te versterken.

Vraag naar flexibel onderwijs • De derde leerweg in het niet-bekostigd onderwijs voorziet in een behoefte van volwassen studenten die, naast werk en gezin, studeren. Deze vorm van onderwijs hoeft niet te voldoen aan de wettelijk voorgeschreven minimale studieduur en de uren-norm. Daardoor biedt deze leerweg maatwerk aan studenten die die flexibiliteit nodig hebben.

Inrichtingseisen leggen druk op entreeonderwijs • Het aanbieden van het hele kwalificatiedossier, inclusief de keuzedelen, en de wettelijk voorgeschreven minimale studieduur zorgen voor tijdsdruk bij de entreeopleidingen. De doelgroep is zeer divers, zowel naar leeftijd als naar achtergrondkenmerken. Het ontbreekt aan de flexibiliteit om het onderwijs passend te maken voor de diverse doelgroepen. Een entreeopleiding heeft twee functies: kwalificeren voor mbo-niveau 2 of gerichte voorbereiding op de arbeidsmarkt. Vooral de laatste functie moet nog beter worden ontwikkeld. Dan kan het volgen van een entreeopleiding een positieve arbeidsmarktgerichte bijdrage leveren aan studenten die niet doorstromen naar niveau 2. Betere loopbaanbegeleiding sluit hier naadloos bij aan.

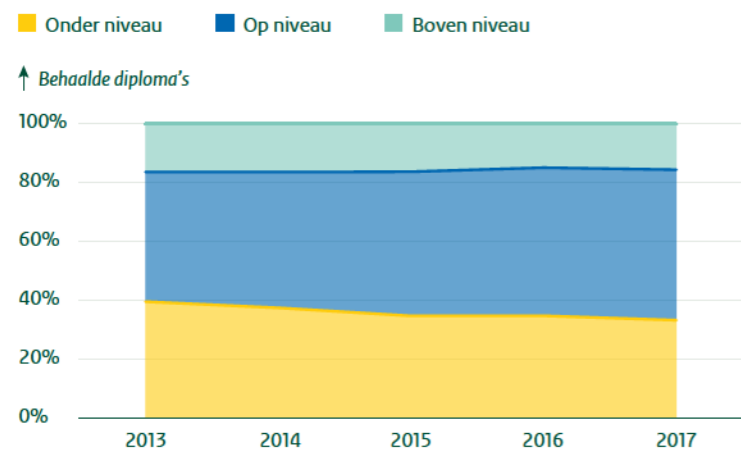
Zicht op onderwijs- en examenkwaliteit moet beter • Op de instellingen leidt het kwaliteitssystem niet altijd tot beter onderwijs voor de student. Bij besturen die de kwaliteitszorg niet voldoende op orde hebben, ontbreekt regelmatig het zicht op de gerealiseerde onderwijs- en examenkwaliteit. Hoe is de kwaliteit van de lessen, van de bpv, van de studieloopbaanbegeleiding en van de intake? Besturen kunnen daar vaak geen antwoord op geven.

Kengetallen

• Studenten in bekostigd mbo:	507.000
- waarvan BOL:	377.000
- waarvan BBL:	121.000
- waarvan examendeelnemers:	9.000
• ROC's:	42
• AOC's:	10
• Vakinstellingen:	11
• Overige instellingen:	1
• Opleidingen met oordeel Zeer zwak:	6

Middelbaar beroeps- onderwijs

Meer diploma's op passend niveau

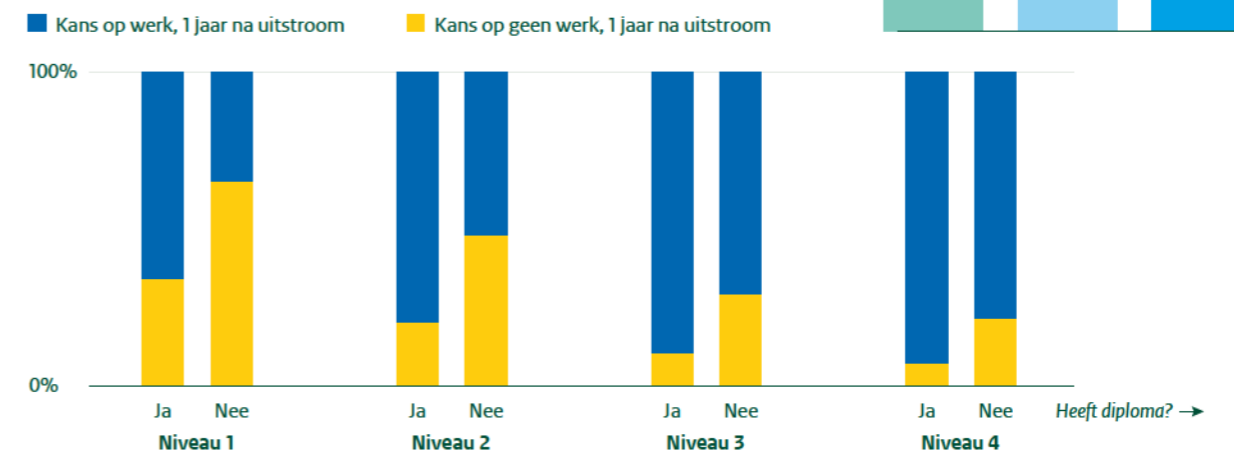

Steeds meer studenten stromen uit met een diploma dat past bij het niveau van hun vooropleiding. Ruim de helft haalt een diploma op dat niveau en bijna 16 procent boven dat niveau.

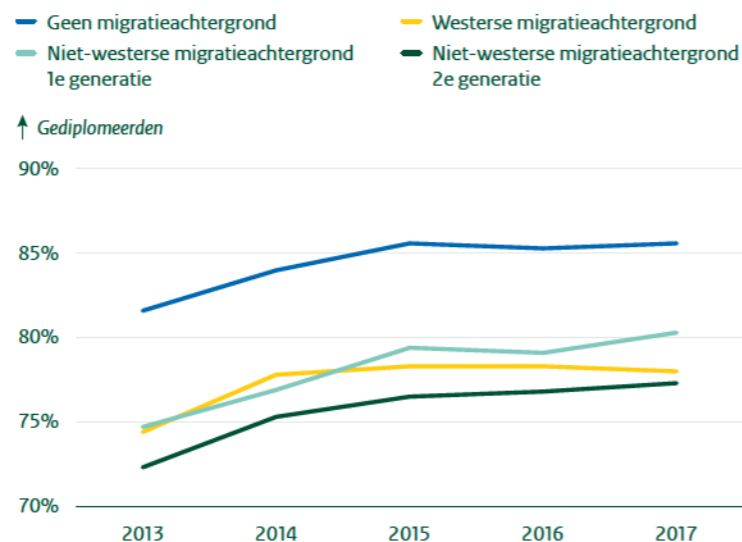
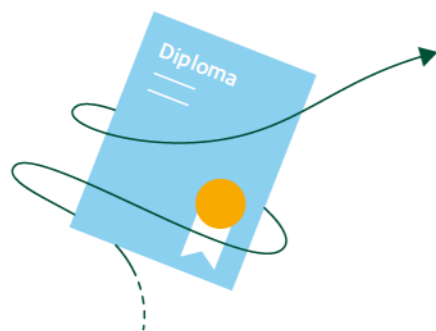
Startkwalificatie cruciaal

Gediplomeerde mbo'ers hebben vaker werk en hebben minder vaak een uitkering dan mbo-verlaters zonder diploma. Dat geldt voor alle opleidingsniveaus.

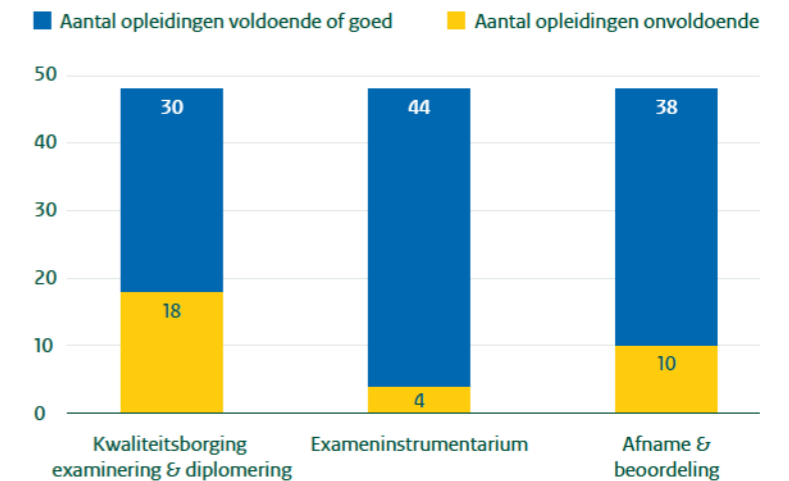
Stijging diplomarendement

Meer mbo studenten ronden succesvol hun opleiding af. Vooral het rendement van de studenten met een niet-westerse migratieachtergrond is sterk gestegen.

Verbeteringen examinering en diplomering nodig

Bij de kwaliteitsborging en de afname en beoordeling van examens zijn verbeteringen nodig. Hier zijn de examencommissies en besturen aan zet om verbeteringen te realiseren.

Nabeschuiving

Kansengelijkheid zaak van iedereen • Studiesucces en vervolgsucces op de arbeidsmarkt nemen toe. Toch profiteert niet iedere student in gelijke mate van deze opgaande lijn. Kansengelijkheid maakt onderdeel uit van een breder maatschappelijk vraagstuk, waar veel actoren in de samenleving aan zet zijn. Ook scholen hebben hier een rol. Van bestuurder tot docent moet men zich de vraag stellen: wat betekent mijn handelen voor de gelijke kansen van mijn studenten? Wat kan ik in mijn rol en met mijn verantwoordelijkheden doen?

Sectoren die extra aandacht nodig hebben • De kansen die studenten hebben op studie- en vervolgsucces verschillen per sector. Economie, de grootste sector, kampt met een hogere voortijdige uitval, een lager diplomarendement en een lager vervolgsucces. Dat hangt samen met de achtergrondkenmerken van studenten. Het maakt de opgave van instellingen om hierop te sturen complex. Visie en gericht beleid hierop zijn noodzakelijk. De sector techniek staat voor hele andere uitdagingen. In deze sector stromen te weinig studenten in om aan de vraag vanuit de arbeidsmarkt te kunnen voldoen. Het mbo alleen kan deze mismatch niet oplossen. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van het primair en voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven.

Toenemende variatie maakt zicht op kwaliteit complexer • In mbo-opleidingen is steeds meer variatie, zoals cross-overs tussen sectoren en doorlopende leerroutes vmbo-mbo. Daarnaast wordt volwassen studenten meer flexibiliteit geboden, bijvoorbeeld door meer variatie in opleidingsduur en het kunnen behalen van een enkel certificaat in plaats van een hele kwalificatie. Ook is er gerichte samenwerking met het bedrijfsleven. Deze flexibilisering is een antwoord op de veranderende arbeidsmarkt en daarmee een positieve ontwikkeling. De vraag is wel hoe bestuurders binnen die groter wordende variëteit zicht houden op de kwaliteit van hun opleidings- en scholingsaanbod. Zijn besturen in staat die kwaliteit van de diploma's te borgen? Levert die flexibilisering wel landelijk vergelijkbare diploma's op?

Dynamisch veld maakt besturen complex • Een aantal besturen slaagt er ook na herstelonderzoeken niet in om de kwaliteitsborging op orde te hebben. Niet alleen de flexibilisering maakt de context waarin onderwijsbestuurders opereren complex. Bestuurders hebben ook te maken met krimp van studentenaantallen, de veranderende eisen die werkgevers aan afgestudeerde mbo'ers stellen en wijzigende wet- en regelgeving. Ook de kwaliteitsafspraken en het realiseren daarvan vraagt daadkrachtige sturing. De huidige bestuurder moet een brede blik hebben en zich naar buiten richten om samen te kunnen werken met de stakeholders in de regio. Daarbij hoort ook de samenwerking met de gehele

onderwijsketen, zowel met het toeleverend als het vervolgonderwijs, om te zorgen dat iedere student op de juiste plek terecht komt.

Borging door examencommissies moet beter • De kwaliteit van de examinering en diplomering wordt niet door alle examencommissies geborgd. Het zicht op het gehele examenproces ontbreekt te vaak. De borging van de examinering en diplomering, die ervoor moet zorgen dat een diploma een bepaalde waarde vertegenwoordigt, is meer dan een administratief proces. Examencommissies moeten zich meer richten op de daadwerkelijke kwaliteit van de examinering, inclusief de kwaliteit van afname en beoordeling.

Meer informatie

Deze factsheet is een verkorte weergave van de publicatie *De Staat van het Onderwijs 2019*. Download de gehele publicatie via www.destaatvanhetonderwijs.nl.

Op de website vindt u ook technische rapporten en artikelen met infographics. U kunt bovendien delen van de publicatie en specifieke figuren downloaden.

Mocht u papieren versies van de factsheets of publicaties willen ontvangen, neem dan contact op via www.onderwijsinspectie.nl/contact.

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

© Inspectie van het Onderwijs | april 2019